HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

1 martie 2012*

„Introducerea pe piață a produselor biocide — Directiva 98/8/CE — Articolul 2 alineatul (1) litera (a) — Noțiunea «produse biocide» — Produs care provoacă floculareа organismelor dăunătoare fără a le distruge, a le opri sau a le anihila”

În cauza C-420/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Hamburg (Germania), prin decizia din 3 august 2010, primită de Curte la 23 august 2010, în procedura

Söll GmbH

împotriva

Tetra GmbH,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, domnii E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz și D. Šváby (raportor), judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 iunie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Söll GmbH, de P. Süss și de R. Schlötter, Rechtsanwälte;

— pentru Tetra GmbH, de K. Albers, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul belgian, de domnul T. Materne și de doamna M. Jacobs, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de domnii G. Wilms și E. Manhaeve, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 27 octombrie 2011,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 privind comercializarea produselor biodestructive (JO L 123, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 24, p. 67).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Söll GmbH, pe de o parte, și Tetra GmbH, pe de altă parte, privind comercializarea de către aceasta din urmă a produsului algicid purtând marca TetraPond AlgoRem și având ca substanță activă clorhidratul de aluminiu.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 98/8

3 Potrivit considerentului (4) al Directivei 98/8:

„întrucât examinarea efectuată de către Comisie a relevat diferențe între reglementările din statele membre; întrucât astfel de diferențe pot constitui bariere nu numai în comerțul cu produse biodestructive, dar și în comerțul cu produse tratate cu acestea, ele influențând astfel funcționarea pieței interne; întrucât, în consecință, Comisia a propus elaborarea unui cadru de reglementări referitor la introducerea pe piață, cu scopul de a fi utilizate, a produselor biodestructive, cu condiția existenței unui nivel ridicat de protecție a omului, a animalelor și a mediului; [...]”

4 Articolul 2 alineatul (1) literele (a) și (d) din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

(a) Produse biodestructive

Substanțe active și preparate care conțin una sau mai multe substanțe active, prezentate sub forma în care sunt livrate utilizatorului, destinate distrugerii, opririi, anihilării organismelor dăunătoare sau prevenirii acțiunilor acestora sau combaterii lor în orice mod, printr-o acțiune chimică sau biologică.

În anexa V figurează o listă exhaustivă de 23 de tipuri de produse, conținând o serie orientativă de descrieri pentru fiecare tip.

[...]

(d) Substanță activă

O substanță sau un microorganism, inclusiv un virus sau o ciupercă, care exercită o acțiune generală sau specifică asupra sau împotriva organismelor dăunătoare.”

5 Articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată este formulat astfel:

„(1) Statele membre dispun ca un produs biodestructiv să nu fie introdus pe piață sau utilizat pe teritoriul lor decât dacă acesta a fost autorizat în conformitate cu prezenta directivă.”

6 Anexa V la Directiva 98/8, intitulată „Tipurile și descrierea produselor biodestructive prevăzute la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din prezenta directivă”, prevede următoarele:

„Aceste tipuri de produse nu includ produsele prevăzute de directivele menționate la articolul 1 alineatul (2) din [D]irectiva [98/8] și în modificările lor ulterioare dacă produsele sunt destinate unei utilizări definite de aceste directive.

Grupa principală 1: Dezinfectanți și produse biodestructive generale

[...]

Tipul de produs 2: Dezinfectanți utilizați în domeniul privat și în domeniul sănătății publice și alte produse biodestructive

Produse utilizate pentru dezinfectarea aerului, suprafețelor, materialelor, echipamentelor și mobilierului și care nu sunt utilizate în contact direct cu produsele alimentare sau alimentele pentru animale în locuri private, publice sau industriale, inclusiv spitale, precum și produse algicide.

Sunt *inter alia* destinate piscinelor, acvariilor, apelor de bazin sau altor ape; sistemelor de climatizare; pereților și podelelor instituțiilor medicale sau de alt tip; toaletelor chimice; apelor reziduale, deșeurilor de la spitale, solului sau altor substraturi (terenuri de joacă).”

7 În temeiul articolului 16 alineatul (2) din Directiva 98/8, Comisia era obligată să pună în aplicare un program de lucru în două etape pentru evaluarea sistematică a tuturor substanțelor active din produsele biocide aflate deja pe piață la data de 14 mai 2000 (denumite în continuare „substanțe active existente”).

8 Prima etapă a acestui program, inițiată prin Regulamentul (CE) nr. 1896/2000 al Comisiei din 7 septembrie 2000 privind prima fază a programului prevăzut la articolul 16 alineatul (2) din Directiva 98/8 (JO L 228, p. 6, Ediție specială, 03/vol. 34, p. 202), avea ca obiectiv inventarierea substanțelor active existente și specificarea substanțelor a căror evaluare este utilă în vederea unei eventuale includeri în cele trei anexe la Directiva 98/8, mai precis anexa I, intitulată „Lista substanțelor active și a cerințelor aprobate la nivel comunitar pentru includerea acestora printre produsele biodestructive”, anexa I A, intitulată „Lista substanțelor active și a cerințelor aprobate la nivel comunitar pentru includerea acestora printre produsele biodestructive cu risc redus”, și anexa I B, intitulată „Lista substanțelor de bază și a cerințelor aferente aprobate la nivel comunitar”. În acest scop, Regulamentul nr. 1896/2000 precizează condițiile în care producătorii, formulatorii și asociațiile, precum și statele membre informează Comisia cu privire la dorința lor de a include astfel de substanțe active existente în una dintre respectivele anexe la Directiva 98/8.

9 A doua etapă a programului menționat, inițiată prin Regulamentul (CE) nr. 2032/2003 al Comisiei din 4 noiembrie 2003 privind a doua etapă a programului de lucru de 10 ani prevăzut la articolul 16 alineatul (2) din Directiva 98/8 și de modificare a Regulamentului nr. 1896/2000 (JO L 307, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 51, p. 3), înlocuit ulterior prin Regulamentul (CE) nr. 1451/2007 al Comisiei din 4 decembrie 2007 privind a doua etapă a programului de lucru de 10 ani prevăzut la articolul 16 alineatul (2) din Directiva 98/8 (JO L 325, p. 3), a condus la înscrierea în anexa I la Regulamentul nr. 2032/2003 a listei substanțelor active existente care trebuiau să facă obiectul unei evaluări și a evaluării progresive.

Regulamentul nr. 1896/2000

10 Articolul 3 din Regulamentul nr. 1896/2000, intitulat „Identificarea substanțelor active existente”, prevede la alineatul (1):

„Fiecare producător al unei substanțe active existente, introdusă pe piață în vederea utilizării sub formă de produse biocide, identifică această substanță activă prin prezentarea la Comisie a informațiilor prevăzute în anexa I referitor la această substanță; Comisia trebuie să primească aceste informații în cel

mult 18 luni de la intrarea în vigoare a prezentului regulament. Această cerință nu se aplică în cazul substanțelor active existente care nu mai sunt comercializate ca atare sau sub formă de produse biocide după 13 mai 2000.

[...]”

11 Articolul 4 din acest regulament, intitulat „Notificarea substanțelor active existente”, prevede la articolul (1):

„Producătorii, formulatorii și asociațiile care doresc să solicite includerea unei substanțe active existente în anexa I sau I A la [Directiva 98/8] pentru unul sau mai multe tipuri de produse prezintă Comisiei o notificare în acest sens, cu informațiile prevăzute în anexa II la prezentul regulament; Comisia trebuie să primească aceste informații în cel mult 18 luni de la data intrării în vigoare a regulamentului.

[...]”

Regulamentul nr. 1451/2007

12 Articolul 3 din Regulamentul nr. 1451/2007, intitulat „Substanțe active existente”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Lista substanțelor active identificate ca aflate deja pe piață la 14 mai 2000 ca substanțe active din produsele biocide în alte scopuri decât cele menționate la articolul 2 alineatul (2) literele (c) și (d) din Directiva [98/8] este prezentată în anexa I.

(2) Lista completă a substanțelor active care trebuie examinate în cadrul programului de reexaminare este prezentată în anexa II.”

13 Articolul 4 din acest regulament, intitulat „Neincludere”, prevede la alineatul (1):

„Fără a se aduce atingere articolelor 5 și 6 din prezentul regulament și alineatului (2) al prezentului articol, produsele biocide care conțin substanțe active care nu sunt enumerate în anexa II la prezentul regulament sau în anexa I sau I A la Directiva [98/8] nu mai sunt introduse pe piață.

În cazul unei substanțe active enumerate în anexa II la prezentul regulament, primul paragraf se aplică și acelei substanțe asociate oricărui tip de produs care nu este enumerat în acea anexă.”

Dreptul național

14 Directiva 98/8 a fost transpusă în dreptul german prin Legea privind produsele biocide (Biozidgesetz) din 20 iunie 2002 (BGBl. 2002 I, p. 2076) și a fost pusă în aplicare prin Legea privind produsele chimice (Chemikaliengesetz) din 2 iulie 2008 (BGBl. 2008 I, p. 1146), astfel cum a fost modificată prin Legea din 11 august 2010 (BGBl. 2010 I, p. 1163, denumită în continuare „ChemG”).

15 Definiția produselor biocide de la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8 a fost transpusă în dreptul german la articolul 3 b alineatul 1 punctul 1 din ChemG.

16 Instanța de trimitere constată că trebuie să se întemeieze pe interpretarea articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8 pentru a interpreta articolul 3 b alineatul 1 punctul 1 din ChemG.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

17 Părțile din acțiunea principală sunt întreprinderi concurente în domeniul comercializării de produse algicide care se folosesc în iazuri, în special în cele amenajate artificial în grădini, în lacurile naturale și în piscine.

18 Tetra GmbH comercializează în Germania un produs algicid care poartă marca TetraPond AlgoRem și care conține clorhidrat de aluminiu. Atunci când este introdus în apă, acest produs, un hidroxid de aluminiu policationic solubil, formează prin hidroliză un precipitat compus din hidroxid de aluminiu, care este insolubil și, din această cauză, inert din punct de vedere chimic și biologic, având formă reticulară și care permite aglutinarea algelor aflate în suspensie, așa-numita „floculare”, printr-un proces mecanico-fizic, „flocularea cu efect absorbant”.

19 Potrivit instanței de trimitere, clorhidratul de aluminiu a fost identificat ca o „substanță activă existentă” în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 1896/2000 și este înscris în anexa I la Regulamentul nr. 1451/2007. În schimb, această substanță activă nu a fost inclusă în anexa II la Regulamentul nr. 1451/2007, deoarece nu a fost notificată în temeiul articolului 4 din Regulamentul nr. 1896/2000 și, prin urmare, nu mai poate fi comercializată ca substanță activă biocidă în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din acest din urmă regulament.

20 În cadrul unei acțiuni în concurență neloială introduse în fața Landgericht Hamburg, Söll GmbH susține că, în aplicarea articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1451/2007, produsul în discuție nu poate fi introdus pe piață.

21 În sens contrar, Tetra GmbH susține că produsul pe care îl comercializează nu poate fi calificat drept produs biocid în sensul Directivei 98/8, deoarece, deși este adevărat că, după introducerea produsului în apa unui lac, are loc o reacție chimică de hidroliză, aceasta nu are niciun efect chimic asupra algelor, care floculează, dar nu sunt distruse, oprite, anihilate sau combătute în alt mod. Dimpotrivă, potrivit acestei societăți, algele continuă să trăiască în această stare și să facă fotosinteza în mod obișnuit. Atâta vreme cât nu au fost scoase din apă pe cale mecanică, algele își continuă existența în lac.

22 Având în vedere aceste elemente și fiind înclinat să adopte interpretarea propusă de pârâta din acțiunea principală, Landgericht Hamburg a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Pentru a fi calificat drept «produs biocid», în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8, este necesar ca produsul în cauză să aibă o acțiune biologică sau chimică directă asupra organismului dăunător în vederea distrugerii, a opririi sau a anihilării acestuia, a prevenirii acțiunii sale sau a combaterii sale în orice mod sau este suficientă și numai o acțiune indirectă asupra organismului dăunător?

2) În măsura în care Curtea ar considera că, pentru calificarea ca «produs biocid», în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8, este suficientă o simplă acțiune biologică sau chimică indirectă asupra organismului dăunător: ce condiții trebuie să îndeplinească acțiunea biologică sau chimică indirectă a unui produs asupra organismului dăunător pentru a considera produsul respectiv drept «produs biocid», în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8, sau este suficient orice tip de acțiune indirectă pentru a justifica caracterul biocid al produsului?”

Cu privire la întrebările preliminare

23 Prin intermediul celor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă noțiunea „produse biocide” de la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8 trebuie să fie interpretată în sensul că include produsele care conțin substanțe active care, prin modul lor de acțiune specific, sunt destinate să acționeze chimic sau biologic asupra organismelor dăunătoare țintă numai în mod indirect și, dacă este cazul, ce condiții trebuie să îndeplinească o astfel de acțiune.

24 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că articolul 2 alineatul (1) litera (a) primul paragraf din Directiva 98/8 structurează definiția produselor biocide pe baza a trei elemente cumulative. Această dispoziție precizează, mai întâi, că produsele respective trebuie să conțină o „substanță activă” precum cea definită la alineatul (1) litera (d) al articolului amintit. Ea identifică apoi finalitățile pe care trebuie să le îndeplinească astfel de produse făcând trimitere în special la o listă exhaustivă, care figurează în anexa V la Directiva 98/8, de diferite tipuri de produse biocide. În sfârșit, această dispoziție prevede că modalitatea de acțiune a produselor respective trebuie să fie chimică sau biologică.

25 În ceea ce privește în special cel de al doilea element al acestei definiții, care face obiectul prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare, articolul 2 alineatul (1) litera (a) primul paragraf din Directiva 98/8 prevede că astfel de produse trebuie să fie „destinate distrugerii, opririi, anihilării organismelor dăunătoare sau prevenirii acțiunilor acestora sau combaterii lor în orice mod”. În această privință, trebuie să se remarce, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 31 din concluzii, că există o anumită divergență între diferitele versiuni lingvistice ale acestei dispoziții. Astfel, unele dintre aceste versiuni, în special, versiunile în limba germană, franceză și olandeză, sugerează că produsele biocide ar trebui să fie destinate a avea o acțiune directă asupra organismelor dăunătoare țintă. În schimb, alte versiuni, în special, versiunile în limba engleză, spaniolă și italiană se referă în termeni mai generali și la un efect de control al acestor organisme prin produsele biocide.

26 Potrivit unei jurisprudențe constante, în caz de divergențe între diferitele versiuni lingvistice ale unui text al Uniunii, dispoziția în cauză trebuie să fie interpretată, în special, în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea Hotărârea din 16 iunie 2011, Laki, C-351/10, Rep., p. I-5495, punctul 39 și jurisprudența citată).

27 În această privință, potrivit considerentului (4) al Directivei 98/8, cadrul de reglementări referitor la introducerea pe piață a produselor biocide reține „condiția existenței unui nivel ridicat de protecție a omului, a animalelor și a mediului”. Or, un astfel de nivel de protecție ar risca să fie repus în discuție în mod serios în cazul în care calificarea drept produse biocide ar fi rezervată numai produselor care conțin una sau mai multe substanțe active și care exercită o acțiune chimică sau biologică directă asupra organismelor dăunătoare țintă și ar exclude astfel produsele care conțin de asemenea una sau mai multe dintre aceste substanțe, dar care nu exercită decât o acțiune chimică sau biologică indirectă asupra organismelor respective. Astfel, însăși prezența substanței active ca atare într-un produs precum cel în discuție în acțiunea principală poate prezenta un risc pentru mediu, indiferent dacă substanța respectivă acționează în mod direct sau indirect asupra organismelor țintă.

28 În plus, din enumerarea finalităților produselor biocide la articolul 2 alineatul (1) litera (a) primul paragraf din Directiva 98/8 rezultă că legiuitorul Uniunii a intenționat să includă toate produsele care conțin una sau mai multe substanțe active și care au o modalitate de acțiune chimică sau biologică, din moment ce sunt destinate să producă un efect inhibitor asupra organismelor dăunătoare țintă. Caracterul gradat al descrierii finalităților unor astfel de produse în cuprinsul acestei dispoziții, începând cu distrugerea organismelor dăunătoare și terminând cu prevenirea acțiunii lor, și faptul că, mai mult, dispoziția amintită vizează, în ultimul rând, produsele care acționează „în orice mod” împotriva acestor organisme dăunătoare demonstrează că este suficient un astfel de efect al produsului respectiv, chiar dacă limitat la posibilitatea de a exercita un control mai bun asupra organismelor

dăunătoare țintă sau la facilitarea eliminării lor. O astfel de interpretare a noțiunii „produse biocide” reiese și din noțiunea „substanță activă”, astfel cum este definită la articolul 2 alineatul (1) litera (d) din Directiva 98/8.

29 În ceea ce privește un produs algicid, precum cel în discuție în acțiunea principală, trebuie să se menționeze în lumina indicațiilor existente de la dosar că, pe de o parte, în momentul introducerii acestui produs în apă, are loc o acțiune chimică, mai precis o hidroliză. Pe de altă parte, această hidroliză conduce la formarea unui precipitat destinat să aglutineze, ulterior, algele la suprafața apei printr-o acțiune mecanică și fizică, floculareа, ceea ce permite eliminarea lor din apă. Astfel, deși este adevărat că acțiunea chimică a substanței active în discuție în acțiunea principală nu combate în mod direct algele, nu este mai puțin adevărat că aceasta contribuie la eliminarea lor din apă.

30 Ținând seama de legătura strânsă dintre acțiunea chimică și efectele acesteia care constau în exercitarea unui control mai bun asupra organismelor dăunătoare țintă, trebuie să se considere că un produs precum cel în discuție în acțiunea principală este destinat să acționeze pe cale chimică asupra organismelor respective.

31 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că noțiunea „produse biocide” de la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8 trebuie interpretată în sensul că include produsele care acționează numai în mod indirect asupra organismelor dăunătoare țintă, din moment ce conțin una sau mai multe substanțe active care declanșează o acțiune chimică sau biologică ce face parte integrantă dintr-un lanț de cauzalitate având ca obiectiv producerea unui efect inhibitor asupra organismelor amintite.

Cu privire la cheltuielile de judecată

32 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Noțiunea „produse biocide” de la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 98/8/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 privind comercializarea produselor biodestructive trebuie interpretată în sensul că include produsele care acționează numai în mod indirect asupra organismelor dăunătoare țintă, din moment ce conțin una sau mai multe substanțe active care declanșează o acțiune chimică sau biologică ce face parte integrantă dintr-un lanț de cauzalitate având ca obiectiv producerea unui efect inhibitor asupra organismelor amintite.

Semnături